

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

PL. ÚS 2/2018-125

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 6. februára 2019 v pléne zloženom z predsedníčky Ivetty Macejkovej a zo sudcov Jany Baricovej, Miroslava Duriša, Ludmily Gajdošíkovej, Sergeja Kohuta, Jany Laššákovej, Milana Ľalíka, Mojmíra Mamojku, Lajosa Mészárosa (sudca spravodajca), Marianny Mochnáčovej, Ladislava Orosza a Rudolfa Tkáčika o sťažnosti MUDr. Richarda Rašiho, PhD., MPH, Abovská 27, Košice, zastúpeného ADVOKÁTSKOU KANCELÁRIOU JUDr. Ján Tokár, spol. s r. o., Werferova 1, Košice, v mene ktorej koná advokát JUDr. Ján Tokár, vo veci namietanej neústavnosti a nezákonnosti volieb predsedu Košického samosprávneho kraja konaných 4. novembra 2017 takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť MUDr. Richarda Rašiho, PhD., MPH, **z a m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 15. novembra 2017 doručená sťažnosť MUDr. Richarda Rašiho, PhD., MPH (ďalej len „sťažovateľ“), doplnená podaniami doručenými ústavnému súdu 28. novembra 2017, 28. decembra 2017, 12. januára 2018 a 23. januára 2018, vo veci namietanej neústavnosti a nezákonnosti volieb predsedu Košického samosprávneho kraja konaných 4. novembra 2017.

2. Vo svojej sťažnosti sťažovateľ stručne uviedol:

„Dňa 15.11.2017 ma ako kandidáta pre voľby predsedu samosprávneho kraja informoval pán [REDAKOVANÉ], narodený dňa [REDAKOVANÉ], bytom [REDAKOVANÉ] a to ako člen Okrskovej volebnej komisie v obci Zemplínska Široká, volebný obvod č. 7, Košický kraj o tom, že výsledky volieb prezentované z verejných zdrojov a zo zdrojov uverejnených Štatistickým úradom sú v rozpore so skutočnosťou a to konkrétne s tým, aký výsledok volieb bol zachytený v zápisnici Okrskovej volebnej komisie v obci Zemplínska Široká.

Podľa vyjadrenia pána [REDAKOVANÉ] sťažovateľ získal v danom volebnom okrsku spolu 88 platných hlasov, čo podľa vyjadrenia p. [REDAKOVANÉ] je zachytené aj v zápisnici Okrskovej volebnej komisie v obci Zemplínska Široká. Avšak podľa oficiálnych výsledkov uverejnených Štatistickým úradom sťažovateľ ako kandidát nezískal ani jeden platný hlas (<http://volby.statistics.sk/osk2017/sa/data02.html>).

Vzhľadom na uvedené informácie má sťažovateľ vážne pochybnosti o výsledku volieb predsedu Košického samosprávneho kraja, a preto sa obracia na Ústavný súd SR, aby preveril výsledky volieb v danom volebnom okrsku, respektíve aby preveril či súčet platne odovzdaných hlasov vo voľbách vyplývajúci zo všetkých zápisníc Okrskových volebných komisií je totožný s údajmi, ktoré uviedol Štatistický úrad.

Ako svedka sťažovateľ navrhuje vypočúť členov, zapisovateľa a predsedu Okrskovej volebnej komisie v obci Zemplínska Široká.“

2.1 Sťažovateľ navrhol vydať tento nález:

„Ústavný súd Slovenskej republiky vyhlasuje nálezom voľby predsedu Košického samosprávneho kraja, ktoré sa konali dňa 04.11.2017, za neplatné.“

2.2 V prvom doplnení sťažnosti sťažovateľ označil osobu, proti ktorej sťažnosť smeruje, a to Ing. Rastislava Trnku. Zároveň doplnil dôvody svojej sťažnosti:

«Priebeh volieb, v zmysle zákona č. 346/1990 Zb. o voľbách do orgánov samosprávy obcí v znení neskorších predpisov (ďalej len ako „zákon o voľbách“), zahŕňa v širšom slova zmysle všetky úkony subjektov zúčastnených na voľbách, ktoré sú v príčinnej súvislosti s voľbami. Jedná sa teda aj o hlasovanie voličov, ako aj o sčítavanie odovzdaných hlasov a následné zachytenie výsledku volieb vo volebnom okrsku v zápisnici príslušnej volebnej

komisii. Čiže porušenie zákona o voľbách pri sčítavaní hlasov, resp. pri spisovaní zápisnice volebnej komisie má povahu právne významného správania sa, ktoré môže viesť k nežiaducemu ovplyvňovaniu samotného výsledku volieb.

Na základe oznámenia jedného z členov okrskovej volebnej komisie v obci Zemplínska Široká, volebný obvod č. 7, Košický kraj zo dňa 15.11.2017 a vychádzajúc z jeho čestného vyhlásenia zo dňa 22.11.2017, došlo pri voľbách do orgánov samosprávnych krajov, ktoré sa konali dňa 04.11.2017, k porušeniu volebného zákona.

Porušenie volebného zákona vidí sťažovateľ v tom, že pri sčítavaní hlasov, respektíve pri priradovaní platne odovzdaných hlasovacích lístkov jednotlivým kandidátom, sťažovateľovi, ako kandidátovi za predsedu Košického samosprávneho kraja, boli nezákonným spôsobom odňaté hlasy osemdesiatich ôsmich voličov. Na základe uvedeného oficiálne vyhlásený výsledok volieb Štatistickým úradom dňa 05.11.2017 nezodpovedá skutočnosti, nakoľko vo voľbách v obci Zemplínska Široká získal sťažovateľ, ako kandidát za predsedu Košického samosprávneho kraja, spolu 88 hlasov a nie 0 hlasov.

Okrem uvedeného, ak sa pozrieme na definitívne výsledky hlasovania vo voľbách v okolitých obciach, ktoré susedia s katastrálnym územím obce Zemplínska Široká, tak zistíme, že napríklad v obciach Palín, Sliepkovce, Iňačovce, Čečehov, Senné, Lastomír tieto výsledky sa absolútnym spôsobom odlišujú od výsledkov v obci Zemplínska Široká.

Sťažovateľ získal konkrétne v obci Palín 62,63 %, Iňačovce 36,48 %, Sliepkovce 49,25 %, Čečehov 47,12 %, Senné, 50,42 % a Lastomír 48,58 %. Naproti tomu kandidát Karol Pataky dosahoval v týchto obciach zanedbateľné zisky, konkrétne v obci Palín 5,49 %, Iňačovce 6,75 %, Sliepkovce 2,23 %, Čečehov 0,00 %, Senné 2,56 % a Lastomír 1,77 %...

Sťažovateľ poukazuje na to, že podľa oficiálne vyhlásených výsledkov volieb, víťaz volieb Ing. Rastislav Trnka získal spolu 59.599 platných hlasov a sťažovateľ získal spolu 58.724 platných hlasov. Teda rozdiel medzi víťazom volieb a sťažovateľom podľa oficiálne vyhlásených výsledkov volieb je spolu 875 hlasov. Berúc do úvahy, že sťažovateľ bol nezákonne ukrátený spolu o 88 hlasov, čo je viac ako 10 % z celkového rozdielu, jedná sa o závažné volebné pochybenie, čo v konečnom dôsledku môže mať význam pre posúdenie otázky príčinnej súvislosti s výsledkami volieb. Nie nepodstatným je aj zistenie, že podľa oficiálnych výsledkov bolo vo voľbách vyhlásených vyše 10.000 hlasov za neplatné.

V kontexte s uvedeným sťažovateľ žiada, aby Ústavný súd preveril, či súčet platne odovzdaných hlasovacích lístkov v prospech sťažovateľa vo voľbách pre predsedu Košického samosprávneho kraja je správne zachytený v zápisniciach Okrskových volebných komisií, vo volebnom obvode č. 7, Košický kraj, a zároveň či je totožný s údajmi, ktoré uviedol Štatistický úrad SR pre voľby vo volebnom obvode č. 7, Košický kraj.

Sťažovateľ poukazuje aj na to, že v prípade potvrdenia vznesených pochybností reálne došlo k porušeniu ústavných práv minimálne v osemdesiatich ôsmich prípadoch. Teda inými slovami povedané v osemdesiatich ôsmich prípadoch bola porušená ústavná záruka účinkov uplatneného aktívneho volebného práva oprávneného voliča, ktorá vyplýva z čl. 30 Ústavy Slovenskej republiky. Je teda na zváženie posúdiť aj otázku, či skutočne bolo právo zúčastniť sa na správe vecí verejných v danom prípade porušené, a to aj s ohľadom na závažnosť takéhoto porušenia.»

2.3 V doplnení doručenom ústavnému súdu 12. januára 2018 sťažovateľ uvádza štatistiku neplatných hlasov v jednotlivých volebných obvodoch a dôvodí:

„Sťažovateľ poukazuje na to, že z analýzy oficiálnych výsledkov volieb predsedu KSK vyplýva neobvykle vysoký podiel neplatných hlasov pre voľby predsedu KSK v porovnaní s inými kraji. Vo voľbách do orgánov samosprávnych krajov dňa 04.11.2017 bolo z celkového počtu 46.105 neplatných hlasov pre voľby predsedov krajov až 10.741 neplatných hlasov pre voľby predsedu KSK, čo je takmer jedna štvrtina (presne 23,3 %).

Z celkového počtu 168 454 voličov, ktorí sa zúčastnili na hlasovaní v Košickom kraji bolo až 10.741 neplatných hlasovacích lístkov pre voľby predsedu KSK, čo predstavuje až 6,38 % hlasov. Priemer pre celú Slovenskú republiku v prípade volieb predsedov krajov pritom predstavuje iba 3,42 %, čiže vo voľbe predsedu KSK bolo množstvo neplatných hlasov dvojnásobne vyššie.

Oficiálne uvedený počet 10.741 neplatných hlasov, ktorý je dvakrát vyšší ako štatistická predikcia, v nadväznosti na to, že medzi víťazom volieb Rastislavom Trnkom a sťažovateľom bol minimálny rozdiel (iba 875 hlasov) je výrazne znepokojivý. A znepokojivý je o to viac, že pomer neplatných hlasov k počtu odovzdaných obálok pre voľby predsedu KSK v mestských obvodoch I., II., III., IV. (teda celé územie mesta Košice) bol na úrovni 2,11 % (jedná sa ešte nižší počet ako je celoslovenský priemer 3,48 %)

no na druhej strane vo volebných obvodoch číslo V. - XI, kde sa na prvých miestach umiestnil sťažovateľ, bol tento pomer neplatných hlasov k počtu odovzdaných obálok až vo výške 8,54 %, teda až štyrikrát vyšší.

Až zarážajúce a nepochopiteľné je ďalšie zistenie z ktorého vyplýva, že v napadnutých voľbách do samosprávneho kraja, v ktorých sa volil jednak predseda KSK a jednak poslanci do zastupiteľstva KSK bol pomer neplatných hlasov pri voľbách poslancov vo volebných obvodoch I. až IV. na území mesta Košice 3,43 %, zároveň podobne aj v ostatných volených obvodoch V. až XI. Košického samosprávneho kraja bol pomer iba 2,79 % čo korešponduje v oboch prípadoch v prípade volieb poslancov do zastupiteľstiev s celoslovenským priemerom 2,93 % avšak pri voľbe predsedu KSK bol vo volebných obvodoch V. až XI. pomer neplatných hlasov až 8,54 % !!! Uvedené zistenie teda vyvracia mylnú predstavu, že mestské obyvateľstvo má väčší prehľad a viac informácií, a teda preto je v tomto prostredí nižšia miera omylov pri voľbách.

Na jednej strane pri voľbe poslancov do zastupiteľstva KSK je pomer neplatných hlasov vo výške 2,79 %, čiže na úrovni celoslovenského priemeru, a na strane druhej pri voľbe predsedu KSK je pomer neplatných hlasov vo výške 8,54 %, čo je až dva a pol krát vyšší ako celoslovenský priemer, ktorý je vo výške 3,48 %.

Sťažovateľ vychádzajúc z vyššie uvedených zistení poukazuje na odchýlky a anomálie, ktoré vzbudzujú závažné podozrenie o tom, že s výsledkami volieb sa manipulovalo. K manipulácii s výsledkami volieb mohlo dôjsť manipuláciou s hlasovacími lístkami a to jednak tým, že sťažovateľovi, ako kandidátovi za predsedu Košického samosprávneho kraja, boli nezákonným spôsobom odňaté hlasy osemdesiatich ôsmich voličov, ako aj zneplatňovaním odovzdaných hlasovacích lístkov, a to buď ich nezarátaním alebo ich zneplatnením, čo potvrdzujú štatistické výsledky volieb. Zároveň štatistické výsledky volieb preukazujú judikatúrou ústavného súdu požadovanú možnú príčinnú súvislosť (potencionálnu kauzalitu) medzi na jednej strane sťažovateľom verifikovanými a predostretými pochybeniami priebehu volieb a samotným výsledkom volieb. S odkazom na vyššie citovanú judikatúru ústavného súdu sťažovateľ zvyrazňuje, že výsledok volieb nezodpovedá vôli voličov.

Podporne k uvedenému sťažovateľ poukazuje v neposlednom rade na výsledky volieb v troch krajoch s najvyšším percentom neplatných hlasov pre voľby predsedov.

V banskobystrickom kraji to bolo 3,75 %, v prešovskom kraji 4,59 % a v košickom kraji až 6,38 % a to všetko pri celoslovenskom priemere 3,48 %. Teda odchýlka od priemeru je v Banskobystrickom kraji 0,27 %, v Prešovskom kraji 1,11 % a v Košickom kraji 2,9 %. Odchýlka v Košickom kraji je teda takmer trikrát vyššia ako v druhom a desaťkrát vyššia ako v treťom kraji z pohľadu neplatných hlasov pre voľby predsedov krajov. Je vylúčené, aby takéto odchýlky mali nejaké racionálne štatistické, demografické alebo sociologické vysvetlenie.“

2.4 K doplneniu sťažnosti doručenému ústavnému súdu 12. januára 2018 sťažovateľ ako dôkaz priložil „Analýzu anomálií a nezrovnalostí vo výsledkoch volieb na predsedu KSK, konaných dňa 4.11.2017 a ich dôsledkov na volebný výsledok“, ako aj trestné oznámenie, ktoré v súvislosti s ním napadnutými voľbami podal.

2.5 Dňa 23. januára 2018 bolo ústavnému súdu doručené podanie sťažovateľa označené ako „Založenie podania do spisu vo veci volebnej sťažnosti“, v ktorom sťažovateľ uviedol:

«Dňa 15.11.2017 podal sťažovateľ volebnú sťažnosť podľa článku 129 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, ktorou sťažovateľ napadol ústavnosť a zákonnosť volieb do orgánov samosprávy a to konkrétne volieb predsedu samosprávneho kraja, samosprávny kraj: Košický kraj, konaných dňa 4.11.2017 (ďalej aj len ako „voľby“). Spis je vedený Ústavným súdom SR s číslom konania Rvp 2125/2017.

V predmetnej veci touto cestou zakladáme do spisu kópiu podania - trestné oznámenie sťažovateľa spolu s prílohami.»

II.

Ďalší postup ústavného súdu, vyjadrenia účastníkov konania a orgánov verejnej moci

3. Ústavný súd uznesením č. k. PL. ÚS 2/2018-42 z 31. januára 2018 (ďalej len „uznesenie o prijatí“) bodom 1 výroku prijal sťažnosť na ďalšie konanie a bodom 2 výroku konanie o sťažnosti prerušil. Podľa bodu 8.3 uznesenia o prijatí „vzhľadom na listinné dôkazy predložené ústavnému súdu sťažovateľom týkajúce sa sťažovateľom podaného

trestného oznámenia (12. januára 2018) k rukám Krajského riaditeľstva Policajného zboru v Košiciach pre podozrenie zo spáchania trestného činu marenia prípravy a priebehu volieb a referenda podľa § 351 Trestného zákona vo voľbách do orgánov samosprávnych krajov konaných 4. novembra 2017 ústavný súd aplikujúc § 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 162 ods. 1 písm. a) CSP prerušil konanie o sťažnosti sťažovateľa do prešetrenia opísaného trestného oznámenia príslušnými orgánmi činnými v trestnom konaní, resp. príslušnými orgánmi verejnej moci“.

Rozhodnutia orgánov verejnej moci a procesný postup ústavného súdu

4. Ústavnému súdu bolo 19. júla 2018 doručené uznesenie Krajského riaditeľstva Policajného zboru v Košiciach ČVS:KRP-161/1-VYS-KE-2018 z 9. mája 2018 o postúpení veci podozrenia zo spáchania priestupku podľa § 46 zákona Slovenskej národnej rady č. 372/90 Z. z. o priestupkoch v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o priestupkoch“) v súvislosti s konaním volieb predsedu Košického samosprávneho kraja konaných 4. novembra 2017 Okresnému úradu Michalovce.

5. Ústavnému súdu bol 13. novembra 2018 doručený záznam o odložení veci Okresného úradu Michalovce č. OU-MI-OVVS-2018/012336 z 10. augusta 2018, ktorým tento odložil vec podozrenia zo spáchania priestupku proti poriadku v správe podľa § 46 zákona o priestupkoch, ktorého sa mala dopustiť [REDAKOVANÉ] na tom skutkovom základe, že „dňa 04. novembra 2017 ako zapisovateľka okrskovej volebnej komisie v obci Zemplínska Široká pre voľby do orgánov samosprávnych krajov v roku 2017 v Zápisnici o priebehu a výsledku hlasovania vo volebnom okrsku č. 1 pri zapisovaní výsledkov získaných platných hlasov jednotlivým kandidátom nesprávne priradila 88 platných hlasov, ktoré získal vo voľbách kandidát na predsedu Košického samosprávneho kraja MUDr. Richard Raši, Phd., MPH tak, že došlo k posunu a k nesprávnemu priradeniu počtu získaných hlasov, čím 88 platných hlasov, ktoré získal vo voľbách kandidát na predsedu Košického samosprávneho kraja MUDr. Richard Raši, Phd., MPH bolo pripísaných Karolovi Patakymu, kandidátovi s poradovým číslom 6, čím takto svojim konaním sťažila plnenie úloh štátnej správy“. Okresný úrad Michalovce vec s konečnou platnosťou odložil,

keďže doručené oznámenie neodôvodňuje začatie konania o priestupku alebo postúpenie veci.

6. Ústavnému súdu bol 13. novembra 2018 doručený rozkaz Okresného úradu Michalovce č. OU-MI-OVVS-2018/012336 z 10. augusta 2018, právoplatný 4. septembra 2018 (ďalej len „rozkaz“), ktorým Okresný úrad Michalovce uznal vinnou [REDACTED] [REDACTED] zo spáchania priestupku proti poriadku v správe podľa § 46 zákona o priestupkoch, ktorého sa dopustila na tom skutkovom základe, že „*dňa 04. novembra 2017 ako predsedníčka okrskovej volebnej komisie v obci Zemplínska Široká pre voľby do orgánov samosprávnych krajov v roku 2017 porušila povinnosť uvedenú v ustanovení § 31 ods. 1/ zákona č. 180/2014 Z. z. o podmienkach výkonu volebného práva a o zmene a doplnení niektorých zákonov tým, že po podpísaní oboch rovnopisov Zápisnice o priebehu a výsledku hlasovania vo volebnom okrsku č. 1 nevyhlásila výsledky hlasovania, v dôsledku čoho nebolo zistené, že v Zápisnici pri zapisovaní výsledkov získaných platných hlasov jednotlivým kandidátom došlo k posunu a k nesprávnemu priradeniu počtu získaných hlasov niektorých kandidátov, čím 88 platných hlasov, ktoré získal vo voľbách kandidát na predsedu Košického samosprávneho kraja MUDr. Richard Kaši, Phd., MPH bolo pripísaných Karolovi Patakymu, kandidátovi s poradovým číslom 6, čím takto svojím konaním sťažila plnenie úloh štátnej správy*“, za čo jej Okresný úrad Michalovce uložil podľa § 11 ods. 1 písm. a) zákona o priestupkoch sankciu – pokarhanie.

7. Keďže dôvody, pre ktoré ústavný súd prerušil konanie o sťažnosti sťažovateľa, odpadli právoplatným rozhodnutím Okresného úradu Michalovce o priestupku, t. j. právoplatnosťou rozkazu, ktorým Okresný úrad Michalovce s konečnou platnosťou vec podozrenia zo spáchania deliktu vo voľbách predsedu Košického samosprávneho kraja konaných 4. novembra 2017 uzavrel, ústavný súd uznesením č. k. PL. ÚS 2/2018-106 z 28. novembra 2018 rozhodol uznesením o pokračovaní v konaní o sťažnosti sťažovateľa.

Vyjadrenie odporcu

8. Následne na výzvu ústavného súdu bolo ústavnému súdu 28. decembra 2018 doručené písomné vyjadrenie odporcu v konaní Ing. Rastislava Trnku. Odporca vo svojom vyjadrení uviedol:

„Ako vyplýva z doposiaľ uvedeného, jediným konkrétnym tvrdením sťažovateľa, ktoré vo svojej sťažnosti a vo všetkých jej doplneniach vo vzťahu k nezákonnosti a neústavnosti volieb predsedu Košického samosprávneho kraja namietal, bola skutočnosť, že napriek tomu, že má informácie, že v obci Zemplínska Široká získal 88 platných hlasov, v oficiálnych výsledkoch volieb za tento volebný okrsk mu bolo započítaných počet hlasov 0, teda bol ukrátený o 88 hlasov.

Z dokazovania vykonaného orgánmi činnými v trestnom konaní, ako aj z rozhodnutia o postúpení veci a následných rozhodnutí správnych orgánov vyplýva, nad akúkoľvek pochybnosť, že uvedený a objektívne zistený stav neumožňuje záver, žeby táto chyba bola výsledkom akejkoľvek úmyselnej manipulácie s výsledkami volieb v okrskovej volebnej komisii obce Zemplínska Široká. Možno považovať za nesporné, že správne zistený počet hlasov pre sťažovateľa bol, v dôsledku chvíľkovej nesústredenosti zapisovateľky volebnej komisie, zapísaný inému kandidátovi (poradové č. 6) a sťažovateľovi bol zapísaný počet hlasov, ktorý preukázateľne získal, resp. nezískal ďalší kandidát (poradové č. 10)...

Vychádzajúc zo skutkových zistení ústavného súdu aj orgánov činných v trestnom konaní, je možné konštatovať, že sťažovateľovi sa podarilo v konaní pred ústavným súdom preukázať navrhovanými dôkazmi skutočnosť, že bol ukrátený o 88 platných hlasov, ktoré získal v obci Zemplínska Široká, a ktoré mu neboli zohľadnené v oficiálnych výsledkoch volieb. Je teda potrebné vyhodnotiť, či tento stav, ktorý je dôsledkom okamžitého zlyhania ľudského faktora a o ktorom možno prakticky s určitosťou konštatovať, že nebol výsledkom vedomej snahy kohokoľvek zneplatniť, nesprávne spočítať, či ukrátiť sťažovateľa o platné hlasy, je spôsobilým privodiť záver o nezákonnosti alebo neústavnosti volieb predsedu Košického samosprávneho kraja...

Aplikujúc uvedené na súdenú vec, považuje Ing. Rastislav Trnka za nesporné, že v predmetnej veci nebolo preukázané také porušenie zákona upravujúceho prípravu a priebeh volieb, ktoré by si vyžadovalo uplatnenie právomoci ústavného súdu vyhlásiť

sťažovateľom napádané voľby za neplatné. Je potrebné v prvom rade skonštatovať, že aj po započítaní 88 platných hlasov v prospech sťažovateľa oproti oficiálnym výsledkom volieb, zostáva rozdiel medzi počtom platných hlasov odovzdaných pre Ing. Rastislava Trnku a sťažovateľa 787. Vzhľadom na tento rozdiel nemožno dospieť k záveru, žeby pochybenie pri zápise správne zisteného počtu platných hlasov pre sťažovateľa do zápisnice o priebehu a výsledku hlasovania bolo takým porušením volebného zákona, ktoré odôvodňuje vyhlásenie volieb za neplatné, keďže aj po korekcii výsledku hlasovania je rozdiel medzi sťažovateľom a Ing. Rastislavom Trnkom v počte získaných hlasov taký, ktorý neumožňuje spochybníť obsah vôle prejavenej voličmi vo voľbách.

Je zároveň potrebné brať do úvahy aj skutočnosť, že orgán, v ktorého právomoci je posúdiť zlyhanie ku ktorému došlo pri zápise volebných výsledkov do zápisnice o priebehu a výsledku hlasovania, ktorým je Okresný úrad Michalovce, Odbor všeobecnej vnútornej správy, dospel k záveru, že v prípade zapisovateľky okrskovej volebnej komisie nejde ani len o takú mieru porušenia či ohrozenia záujmu spoločnosti, ktorá by umožňovala jej postup vyhodnotiť ako priestupok, a v prípade predsedníčky okrskovej volebnej komisie uložil za priestupok, z ktorého ju uznal vinnou, najmiernejšiu z možných sankcií (§ 11 ods. 1 Zákona o priestupkoch), ktorou je pokarhanie. Ak teda orgán oprávnený prejednať konanie v dôsledku ktorého došlo k nezapisaniu platných hlasov pre sťažovateľa do zápisnice vyhodnotil toto konanie tak, že v jednom prípade dospel k záveru, že nenapĺňa ani len pojmové znaky priestupku a v druhom prípade tak, že ide o priestupok ale mieru zavinenia a intenzitu porušenia alebo ohrozenia záujmu spoločnosti vyjadril najmiernejšou možnou sankciou, potom pre opačný záver, teda že ide o závažné porušenie volebného zákona spochybňujúce výsledky volieb a vyvolávajúce pochybnosť o tom, že voľby sú prejavom skutočnej vôle voličov, neexistuje žiaden podklad...

Je teda nesporné, že pomer neplatných hlasov k celkovému počtu odovzdaných obálok vo voľbách predsedu Košického samosprávneho kraja v roku 2017 nielenže korešponduje v plnej miere s pomerom neplatných hlasov predsedu Košického samosprávneho kraja v predchádzajúcich dvoch voľbách, ale na dôvažok tento počet neplatných hlasovacích lístkov predstavuje v týchto troch po sebe nasledujúcich voľbách najmenšie percento z celkového počtu odovzdaných obálok. Inak povedané, pri najvyššej volebnej účasti bol pomer neplatných hlasov vo voľbách predsedu Košického

samosprávneho kraja z posledných z troch po sebe nasledujúcich volieb najnižší v roku 2017.

Špekulatívne úvahy sťažovateľa o vážnych pochybnostiach o výsledku volieb a o podozrení z manipulácie volieb akýmsi zámerným zneplatňovaním hlasovacích lístkov nie sú teda nielenže nijako podložené, ale sú vykonštruované na údajoch, sťažovateľom zámerne povytáraných zo súvislostí, a naopak, na nezohľadňovaní objektívnych faktov o stabilne sa vyskytujúcom počte neplatných hlasovacích lístkov vo voľbách predsedu Košického samosprávneho kraja, ktorý však v sťažovateľom napádaných voľbách predstavoval najnižší pomer k celkovému počtu odovzdaných obálok...

Zhrnúc doposiaľ uvedené, možno konštatovať, že sťažovateľovi sa podarilo v konaní o jeho volebnej sťažnosti preukázať, že rozdiel, medzi ním a zvoleným kandidátom nepredstavoval 875 hlasov, ale 787, čo však nezakladá dôvod na vyhlásenie volieb za neplatné. Žiadnu inú skutočnosť z ktorej by vyplýval záver o inom výsledku volieb, alebo o porušení ustanovení zákonov vzťahujúcich sa k voľbám, sťažovateľ v konaní pred ústavným súdom nielenže nepreukázal, ani v skutočnosti ani netvrdil. Sťažovateľom predkladaná analýza a porovnávanie počtu neplatných hlasov v rôznych samosprávnych krajoch, postavená navyše, ako už bolo uvedené, na opomenutí či zámernom obídení počtu neplatných hlasov vo voľbách predsedu Košického samosprávneho kraja v histórii týchto volieb, nemá k sťažovateľom navrhovanému rozhodnutiu ústavného súdu žiadny identifikovateľný vzťah. Sťažovateľ predložil ústavnému špekulácie, ktorých základom je celkom zjavne jeho nespokojnosť s volebným neúspechom. Na záver je na mieste poukázať na skutočnosť, že ústavný súd svojím uznesením sp. zn. PL. ÚS 3/2018 zo dňa 21.3.2018 rozhodol o sťažnosti iného sťažovateľa, ktorej skutkové okolnosti boli druhovo identické s tými, aké sú vo veci sťažovateľa tak, že sťažnosť sťažovateľa zamietol. Aj v označenej veci dospel ústavný súd k záveru, že v neprospech sťažovateľa bolo, v ním označenej obci, započítaných menej hlasov ak v skutočnosti získal, pričom dokazovaním bolo zistené, že aj v uvedenom prípade došlo k zlyhaniu ľudského faktora pri zapisovaní počtu hlasov pre sťažovateľa. V dôsledku tohto zistenia ústavný súd uzavrel, že zistené pochybenie, ktoré znížilo rozdiel medzi sťažovateľom ako nezvoleným kandidátom a kandidátom, ktorý bol zvolený do zastupiteľstva samosprávneho kraja, z 69 hlasov na 37 hlasov, nemá vplyv na výsledok volieb...

Z doposiaľ uvedeného je sťažnosť sťažovateľa MUDr. Richarda Rašiho, PhD., MPH, rovnako založená (s výnimkou pochybenia v zápise volebného výsledku v obci Zemplínska Široká) na sťažovateľových pocitoch, domnienkach a špekuláciách, ktoré nepodložil žiadnym konkrétnym tvrdením o konkrétnom porušení zákonnosti volieb a pochopiteľne ani neoznačil na netvrdené porušenie zákonnosti žiadne dôkazy. Ing. Rastislav Trnka preto navrhuje, aby ústavný súd v súlade so svojou dlhodobo vytváranou a stabilnou judikatúrou vo volebných veciach, rozhodol o sťažnosti MUDr. Richarda Rašiho, PhD., MPH tak, ako to uviedol v úvode tohto podania.“

Replika sťažovateľa

9. Následne na výzvu ústavného súdu sa k vyjadreniu odporcu písomne vyjadril podaním doručeným ústavnému súdu 28. januára 2019 sťažovateľ. Sťažovateľ vo svojej replike uviedol:

„Sťažovateľ k uvedenému podaniu uvádza, že mu je známa ustálená rozhodovacia prax ústavného súdu vo volebných veciach. Podstatou ochrany ústavnosti vo volebných veciach je ochrana práv zaručených v čl. 30 ústavy, a to aktívneho ako aj pasívneho volebného práva, pričom rovnosť volebného práva znamená zaručenie toho, aby každý z voličov i kandidátov mal rovnaké postavenie (PL. ÚS 16/2011)...

Ako vyplýva z doposiaľ zadokumentovaného stavu v konaní pred ústavným súdom je nepochybné, že v konaní bolo preukázané, že pri voľbe predsedu Košického samosprávneho kraja neboli sťažovateľovi v obci Zemplínska Široká zarátané hlasy v celkovom počte od 88 voličov, čím došlo k porušeniu zákonov upravujúcich prípravu a priebeh volieb no zároveň došlo preukázateľne minimálne v 88 prípadoch aj k porušeniu aktívneho volebného práva voličov...

Pochybnosti o tom, či v posudzovanom prípade boli výsledky volieb prejavom skutočnej vôle voličov, sťažovateľ založil na faktoch, ktoré predložil ústavnému súdu v podaní dňa 10.1.2018 a ktoré vychádzajú z oficiálnych údajov Štatistického úradu SR. Je zrejmé, že z celkového počtu 168 454 voličov, ktorí sa zúčastnili na hlasovaní v Košickom kraji bolo až 10.741 hlasovacích lístkov pre voľby predsedu Košického samosprávneho kraja neplatných čo predstavuje až 6,38 % hlasov. Pritom tri kraje s

najvyšším percentom neplatných hlasov pre voľby predsedov v roku 2017 sú Banskobystrický kraj s 3,75 %, Prešovský kraj s 4,59 % a Košický kraj s 6,38 % pri celoslovenskom priemere 3,48 %. Teda odchýlka od priemeru je v Banskobystrickom kraji 0,27 %, v Prešovskom kraji 1,11 % a v Košickom kraji 2,9 %. Takto vysoký neštandardný rozptyl nemôže zodpovedať štatisticky náhodnému rozdeleniu. Odchýlka v Košickom kraji je takmer trikrát (3x) vyššia ako v druhom a desaťkrát (10x) vyššia ako v treťom kraji z pohľadu neplatných hlasov pre voľby predsedov krajov. Je vylúčené, aby takéto odchýlky mali nejaké racionálne štatistické, demografické alebo sociologické vysvetlenie. A to o to skôr, že pri takto vysokom počte neplatných hlasov vo voľbách predsedu Košického samosprávneho kraja je zarážajúce, že voľby poslancov Košického samosprávneho kraja neboli z hľadiska počtu neplatných hlasov nijako výnimočné. Percento počtu neplatných hlasov (3,01 %) kopírovalo priemer Slovenskej republiky (2,93 %), horšie na tom bol Bratislavský i Banskobystrický kraj. Skrátka voľby poslancov ani v najmenšom nedávajú dôvod myslieť si, že by sa voľby predsedu v Košickom kraji mali akokoľvek vymykať zo slovenského priemeru. Čiže uvedené fakty sú preukázané a odôvodnene vyvolávajú pochybnosť o výsledku volieb.

Do spisu v predmetnej volebnej veci sťažovateľ založil trestné oznámenie pre podozrenie zo spáchania trestného činu marenia prípravy a priebehu volieb a referenda podľa § 351 Trestného zákona vo voľbách do orgánov samosprávnych krajov konaných dňa 4.11.2017. Ústavný súd svojím uznesením PL. ÚS 2/2018-42 zo dňa 31.1.2018 svojím výrokom č. 2 konanie o sťažnosti prerušil do prešetrenia opísaného trestného oznámenia príslušnými orgánmi činnými v trestnom konaní, resp. príslušnými orgánmi verejnej moci. V súvislosti s opísaným trestným oznámením je na základe zistení sťažovateľa okrem konania ukončeného rozhodnutím Okresného úradu Michalovce o priestupku vedené aj ďalšie konanie, a to trestné konanie na Krajskom riaditeľstve Policajného zboru v Košiciach ČVS KRP-50/1-VYS-KE-2018.

Nakoľko až kompletným posúdením všetkých relevantných skutočností a porušení zákonov, resp. až po komplexnom vyhodnotení a zistení intenzity volebných väd z hľadiska ich vplyvu na výsledky volieb je možné vyhodnotiť to, či skutočne došlo k závažnému a opätovnému porušeniu zákonov upravujúcich prípravu a priebeh volieb.

Na základe uvedeného sťažovateľ navrhuje ústavnému súdu vyžiadať si od príslušného útvaru Policajného zboru SR informáciu o stave šetrenej veci ČVS-KRP-50/I-VYS-KE-2018.“

III.

Relevantná právna úprava

10. Podľa čl. 30 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) občania majú právo zúčastňovať sa na správe verejných vecí priamo alebo slobodnou voľbou svojich zástupcov.

Podľa čl. 64a ústavy obec a vyšší územný celok sú samostatné územné samosprávne a správne celky Slovenskej republiky združujúce osoby, ktoré majú na ich území trvalý pobyt. Podrobnosti ustanoví zákon.

Podľa čl. 69 ods. 2 ústavy obecné zastupiteľstvo tvoria poslanci obecného zastupiteľstva. Poslancov volia na štvorročné obdobie obyvatelia obce, ktorí majú na jej území trvalý pobyt. Voľby poslancov sa uskutočňujú na základe všeobecného, rovného a priameho volebného práva tajným hlasovaním.

Podľa čl. 69 ods. 3 ústavy starostu obce volia obyvatelia obce, ktorí majú na jej území trvalý pobyt, na základe všeobecného, rovného a priameho volebného práva tajným hlasovaním na štvorročné obdobie. Starosta obce je výkonným orgánom obce; vykonáva správu obce a zastupuje obec navonok. Dôvody a spôsob odvolania starostu pred uplynutím volebného obdobia ustanoví zákon.

Podľa čl. 129 ods. 2 ústavy ústavný súd rozhoduje o ústavnosti a zákonnosti volieb do orgánov územnej samosprávy.

10.1 Podľa § 59 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) sťažnosť pre neústavnosť alebo nezákonnosť volieb do orgánu miestnej samosprávy alebo proti výsledku volieb môže podať okrem navrhovateľov uvedených v § 18 ods. 1 písm. a) až e) aj politická strana, ktorá sa na voľbách zúčastnila, 10 % oprávnených voličov volebného obvodu alebo kandidát, ktorý získal vo volebnom obvode najmenej 10 % voličov.

Podľa § 59 ods. 2 zákona o ústavnom súde sťažnosť proti výsledku volieb do orgánu miestnej samosprávy môže podať aj protikandidát, ktorý získal aspoň 10 % hlasov. Sťažnosť môže podať aj najmenej 10 % voličov príslušného volebného obvodu; k sťažnosti musia byť pripojené podpisy a adresy týchto občanov.

Podľa § 63 ods. 1 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže

- a) vyhlásiť voľby za neplatné,
- b) zrušiť napadnutý výsledok volieb,
- c) zrušiť rozhodnutie volebnej komisie a vyhlásiť za zvoleného toho, kto bol riadne zvolený,
- d) sťažnosť zamietnuť.

Podľa § 63 ods. 2 zákona o ústavnom súde v prípadoch uvedených v odseku 1 písm. a) až c) ústavný súd rozhoduje nálezom.

Podľa § 63 ods. 3 zákona o ústavnom súde nález, ktorým sa vyhlásili voľby za neplatné, doručí sa aj s odôvodnením neodkladne Národnej rade Slovenskej republiky a Ministerstvu vnútra Slovenskej republiky.

Podľa § 63 ods. 4 zákona o ústavnom súde rozhodnutie uvedené v odseku 1 písm. b) a c) oznámi ústavný súd Národnej rade Slovenskej republiky alebo príslušnému orgánu miestnej samosprávy, politickým stranám a politickým hnutiam, ako aj členovi orgánu uvedenému v § 61.

Podľa § 63 ods. 5 zákona o ústavnom súde uznesenie o zamietnutí sťažnosti sa oznamuje iba sťažovateľovi.

Podľa § 63 ods. 6 zákona o ústavnom súde ústavný súd rozhodne o sťažnosti na neústavnosť alebo nezákonnosť volieb do orgánu miestnej samosprávy alebo proti výsledku volieb do orgánu miestnej samosprávy do 90 dní od doručenia sťažnosti.

V.

Východiská a relevantné skutočnosti pre rozhodnutie ústavného súdu

11. Ústavný súd vyžiadal z obce Zemplínska Široká kompletnú volebnú dokumentáciu (zapečatené odovzdané hlasovacie lístky, obálky, zoznamy voličov, zápisnice, ostatné volebné spisy) týkajúcu sa uskutočnených volieb predsedu Košického samosprávneho kraja konaných 4. novembra 2017, ktorú má obec Zemplínska Široká

v zmysle § 138 ods. 8 písm. d) zákona č. 180/2014 Z. z. o podmienkach výkonu volebného práva a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „volebný zákon“) v úschove. Ústavný súd v tejto súvislosti primárne poukazuje na skutočnosť, že volebná dokumentácia bola doručená do podateľne ústavného súdu 1. decembra 2017 od Obecného úradu Zemplínska Široká. Škatuľa bola prelepená priesvitnou lepiacou páskou a nebola zapečatená. Na škatuli nebol vyznačený jej obsah ani registratúrna značka, ani lehota uloženia volebnej dokumentácie.

11.1 Ústavný súd sa najprv oboznámil so zápisnicou okrskovej volebnej komisie o priebehu a výsledku hlasovania vo volebnom okrsku vo voľbách do orgánov Košického samosprávneho kraja konaných 4. novembra 2017, volebný okrskok 1, obec Zemplínska Široká (ďalej len „zápisnica“) a zistil, že počet platných hlasovacích lístkov odovzdaných v obci Zemplínska Široká pre voľbu predsedu samosprávneho kraja bol 164. Sťažovateľ ako kandidát na predsedu Košického samosprávneho kraja (s číslom kandidáta na hlasovacom lístku 8) získal podľa zápisnice nula (0) platných hlasov.

11.2 Po oboznámení sa so zápisnicou ústavný súd následne pristúpil ku kontrolnému prepočítaniu odovzdaných hlasov pre jednotlivých kandidátov vo volebnom okrsku 1 obce Zemplínska Široká a po prepočítaní hlasovacích lístkov zistil, že sťažovateľovi ako kandidátovi na predsedu Košického samosprávneho kraja bolo vo volebnom okrsku 1 obce Zemplínska Široká (volebný obvod č. 7) odovzdaných 88 platných hlasov (pozri tabuľku č. 1). Túto skutočnosť nereflektuje zápisnica predmetnej okrskovej volebnej komisie ani oficiálne výsledky volieb predsedu Košického samosprávneho kraja uverejnené Štatistickým úradom Slovenskej republiky.

Tabuľka č. 1

Poradové číslo kandidáta a meno kandidáta pre voľby predsedu samosprávneho kraja	Počet hlasovacích lístkov pre jednotlivých kandidátov podľa zápisnice okrskovej volebnej komisie	Počet hlasovacích lístkov pre jednotlivých kandidátov zistený ústavným súdom pri prepočítaní
Č. 1 - R. Bačinský	3	3
Č. 2 – J. Bobík	6	6

Č. 3 – R. Botka	1	1
Č. 4 – J. Červeňák	7	0
Č. 5 – J. Džunko	13	0
Č. 6 – K. Pataky	88	7
Č. 7 - O. Petřík	0	13
Č. 8 - R. Raši	0	88
Č. 9 – L. Sisák	3	3
Č. 10 – V. Stanko	0	0
Č. 11 – J. Struk	0	0
Č. 12 – Š. Surmánek	4	4
Č. 13 – A. Šepetka	0	0
Č. 14 – J. Tkáčová	6	6
Č. 15 – R. Trnka	33	33

V.

Závery ústavného súdu vo veci samej

12. Predmetom konania pred ústavným súdom je sťažnosť sťažovateľa, ktorou namieta nezákonnosť a neústavnosť volieb predsedu Košického samosprávneho kraja konaných 4. novembra 2017.

12.1 Sťažovateľ v súvislosti s ním napadnutými voľbami v prvom rade tvrdil, že v obci Zemplínska Široká (volebný obvod č. 7) mu nebolo započítaných 88 hlasov a na podporu svojho tvrdenia poukázal na číselné porovnanie volebných výsledkov, ako aj na čestné vyhlásenie [REDAKOVANÉ], člena predmetnej okrskovej volebnej komisie. V druhom rade sťažovateľ v doplnení svojej sťažnosti v súvislosti s ním napadnutými voľbami poukázal na podozrivé anomálie spočívajúce v počte neplatných hlasov v predmetných voľbách, ktorý mal byť v porovnaní so zvyškom Slovenska extrémne vysoký.

Všeobecne k významu samosprávy

13. Možnosť ľudí obývajúcich určitú oblasť spravovať časť verejných vecí na municipálnej úrovni prostredníctvom svojich volených reprezentantov je neodmysliteľnou črtou rozvoja demokracie. Na vhodnosť (z pohľadu efektívnejšej správy

vecí priamo sa dotýkajúcich obyvateľov určitej oblasti), dôležitosť (z pohľadu myšlienky decentralizácie) a legitímnosť (z pohľadu demokratizácie výkonu verejnej moci) správy časti verejných vecí na lokálnej úrovni (úrovni územnej samosprávy) kontinuálne poukazuje už desaťročia odborná spisba (porov. napr. Mill, John Stuart: *Considerations on representative government*. Londýn : Longman, Green, Longman, Roberts and Green, 1865. s. 111 a nasl.; Smith, Joshua Toulmin: *Local self-government and centralization*. Londýn : John Chapman, 1851; z domácej novšej spisby porov. napr. Orosz, L. – Svák, J. – Balog, B. *Základy teórie konštitucionalizmu*. 2. vydanie. Bratislava : Eurokódex, 2012. s. 389 a nasl.). Na území dnešnej Slovenskej republiky legislatívna úprava územnej samosprávy s demokratickými črtami siaha desiatky rokov do minulosti, ako príklad možno uviesť rok 1849 (tzv. marcová Ústava), resp. rok 1870, v ktorom bol prijatý zákonný článok XLII z roku 1850 o usporiadaní orgánov verejnej moci (v maď. orig.: 1870. évi XLII. törvénycikk a köztörvényhatóságok rendezéséről).

13.1 Slovenská republika sa ako demokratický právny štát prihlásila k myšlienke prenesenia správy časti verejných vecí na úroveň samosprávnu (územnú samosprávu). Tomu korešponduje ústavná úprava územnej samosprávy, konkrétne čl. 64 až čl. 71 ústavy. Základom územnej samosprávy je obec (čl. 64 ústavy). Obec je samostatný územný samosprávny a správny celok Slovenskej republiky združujúci osoby, ktoré majú na jej území trvalý pobyt (čl. 64a ústavy). Orgánmi obce sú obecné zastupiteľstvo a starosta obce (čl. 69 ods. 1 ústavy). Správu časti verejných vecí na lokálnej samosprávnej úrovni (t. j. na úrovni obcí a samosprávnych krajov) obyvatelia realizujú najmä zastupiteľskou formou, t. j. voliči svoju moc v oblasti správy verejných vecí na samosprávnej úrovni nerealizujú priamo, ale prostredníctvom zvolených reprezentantov.

13.2 Z ústavnej úpravy územnej samosprávy teda vyplýva, že obec ako jednotka územnej samosprávy je nadaná verejnou mocou (porov. nález ústavného súdu sp. zn. PL. ÚS 6/2011 z 2. 3. 2011; nález Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. III. ÚS 1669/11 zo 7. 5. 2013), pričom zdrojom tejto moci sú občania (resp. obyvatelia) s trvalým pobytom na jej území (čl. 64a ústavy). Z uvedeného plynie ďalšia konklúzia, v zmysle ktorej voľby do orgánov samosprávy obce sú prostriedkom pravidelného obnovovania verejnej moci (porov. PL. ÚS 79/2011).

Všeobecne k voľbám do orgánov samosprávy

14. Základným interpretačným pravidlom pre zákony, ktoré bližšie upravujú výkon politických práv, je čl. 31 ústavy. Podľa tohto ustanovenia zákonná úprava všetkých politických práv a slobôd a jej výklad a používanie musia umožňovať a ochraňovať slobodnú súťaž politických síl v demokratickej spoločnosti.

14.1 Toto ustanovenie ústavy má priamu spojitosť so všetkými politickými právami vyjadrenými v ústave a svojou povahou ovplyvňuje formovanie politických síl v demokratickej spoločnosti. Slobodná súťaž politických síl nachádzajúca výraz predovšetkým vo voľbách je základným predpokladom fungovania demokratického štátu (PL. ÚS 19/98). Nie je tomu inak ani pri voľbách do orgánov samosprávy obcí.

14.2 So slobodnou súťažou politických síl prostredníctvom volieb však bytostne súvisia volebné podvody (Fraudes électorales/Wahlbeeinflussungen), ktoré boli vlastné už volebným procesom v štátoch predvojnovoj Európy koncom 19. a začiatkom 20. storočia (k tomu bližšie pozri Joachim, V. Podvody volební a jejich vliv na platnost voleb. Žižkov : Lad. Štorkán a Al. Jaroš, 1913. s. 4 a nasl.). Termínom „volebný podvod“ sa tu nemá na mysli iba skutok v rovine trestnoprávnej, ale akýkoľvek čin alebo skutok, ktorý je spôsobilý ohroziť alebo vylúčiť čistotu alebo slobodu volieb (ibid, s. 5).

14.3 V zmysle judikatúry ústavného súdu (a tiež podľa modernej teórie ústavného práva) sa uvedený termín transformuje na termín „volebné vady“, pričom voľby môžu byť spochybnené v zásade tromi spôsobmi, a to tým, že došlo k volebnej chybe (napr. nesprávne sčítanie hlasov a iné číselné omyly), k volebnému deliktu (napr. úmyselne nesprávne sčítanie alebo iné falšovanie volieb počas ich priebehu) alebo k neprípustnému ovplyvňovaniu výsledku hlasovania (napr. oblasť nekalej volebnej súťaže a použitých prostriedkov volebnej kampane).

14.4 Je potrebné na tomto mieste upozorniť, že volebné vady sa v tomto štádiu konania neposudzujú podľa zásad súdnicstva správneho, ale podľa zásad súdnicstva volebného. Volebný výsledok sa zrušuje len vtedy, ak volebná vada mohla mať vplyv

na celkové rozhodnutie voličov. Dôležitým komponentom volebného súdnictva je teda zisťovanie intenzity volebných vád z hľadiska ich vplyvu na výsledok volieb.

Všeobecne k ochrane ústavnosti vo volebných veciach

15. Podstatou ochrany ústavnosti ústavným súdom vo volebných veciach je ochrana práv zaručených v čl. 30 ústavy, t. j. aktívneho a pasívneho volebného práva. Všeobecné volebné právo, ktoré je v tomto článku zaručené, znamená právo všetkých občanov (resp. obyvateľov v prípade volieb do orgánov samosprávy obcí a vyšších územných celkov) v danom štáte, ktorí dosiahli istú vekovú hranicu jednak svojím hlasom spolurozhodovať pri tvorbe zastupiteľských orgánov (aktívne volebné právo) a jednak možnosť uchádzať sa o zvolenie za člena niektorého zo zastupiteľských orgánov (pasívne volebné právo). Rovnosť volebného práva znamená zaručenie toho, aby každý z voličov i kandidátov mal rovnaké postavenie (PL. ÚS 110/07, PL. ÚS 6/2011, PL. ÚS 65/2014).

15.1 V rámci ochrany ústavnosti vo volebných veciach môže ísť napr. takú volebnú vadu, ktorá je spojená so samotnou ústavnosťou volieb, napríklad priama negácia výkonu aktívneho volebného práva (fyzické bránenie osobám v účasti na voľbách) alebo podstatný zásah do ústavnej koncepcie, podľa ktorej zloženie orgánov samosprávy obce má vyjadrovať vôľu obyvateľov obce majúcej úmysel tvoriť integrálnu súčasť personálneho substrátu územnej samosprávy (k tomu pozri PL. ÚS 68/2014) a pod.

Všeobecne k ochrane zákonnosti vo volebných veciach

16. Podstatou zákonnosti volieb do orgánov samosprávy obcí je zase uskutočnenie volieb v súlade so všetkými právnymi predpismi so silou zákona, ktoré sa týkajú volieb do orgánov samosprávy obcí (mutatis mutandis PL. ÚS 34/99). Zistená nezákonnosť volieb do orgánov samosprávy obcí musí byť v príčinnej súvislosti s takým následkom porušenia práv, ktoré je v konečnom dôsledku porušením ústavného volebného práva a jeho princípov (mutatis mutandis PL. ÚS 21/94).

16.1 Právomoc ústavného súdu zrušiť výsledok volieb alebo vyhlásiť voľby za neplatné podľa § 63 ods. 1 zákona o ústavnom súde sa uplatní len vtedy, ak k porušeniu

zákona dôjde spôsobom ovplyvňujúcim slobodnú súťaž politických síl v demokratickej spoločnosti. Na uplatnenie tohto oprávnenia ústavného súdu sa však vyžaduje hrubé alebo závažné porušenie, prípadne opätovné porušenie zákonov upravujúcich prípravu a priebeh volieb (porov. napr. sp. zn. PL. ÚS 17/94, PL. ÚS 19/94, PL. ÚS 50/99). Inými slovami, nie každé porušenie zákona Slovenskej národnej rady č. 346/1990 Zb. o voľbách do orgánov samosprávy obcí v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o voľbách“) vyvoláva nevyhnutne neplatnosť volieb alebo voľby kandidáta. Ústavný súd každý prípad posudzuje materiálne, prihliada pritom tak na účel a zmysel zákona o voľbách, ako aj na princípy uznávané demokratickými štátmi. Neplatnosť volieb alebo voľby kandidáta môže spôsobiť len také závažné porušenie zákona o voľbách, ktoré už spochybňuje výsledky volieb a ktoré odôvodnene vyvoláva pochybnosť o tom, či voľby a ich výsledky sú prejavom skutočnej vôle voličov (porov. napr. PL. ÚS 73/07).

16.2 S ohľadom na uvedené možno konštatovať, že vo všeobecnosti musia byť splnené tri predpoklady, aby bolo možné vyhovieť volebnej sťažnosti:

(i) protizákonnosť, t. j. porušenie zákonov týkajúcich sa volieb,

(ii) vzťah medzi touto protizákonnosťou a neplatnosťou volieb alebo voľby kandidáta

a

(iii) intenzita protizákonnosti, ktorá už spochybňuje výsledky volieb a ktorá odôvodnene vyvoláva pochybnosť o tom, či voľby a ich výsledky sú prejavom skutočnej vôle voličov.

K namietanému nezapočítaniu 88 hlasov v prospech sťažovateľa vo voľbách v obci Zemplínska Široká

17. Ústavný súd z volebnej dokumentácie a po prepočítaní hlasovacích lístkov zistil, že vo volebnom okrsku 1 obce Zemplínska Široká sťažovateľovi ako kandidátovi na predsedu Košického samosprávneho kraja bolo vo volebnom okrsku 1 obce Zemplínska Široká (volebný obvod č. 7) odovzdaných 88 platných hlasov. Túto skutočnosť nereflektuje zápisnica predmetnej okrskovej volebnej komisie ani oficiálne výsledky volieb predsedu Košického samosprávneho kraja uverejnené Štatistickým úradom Slovenskej republiky.

17.1 Otázkou pre ústavný súd pri skúmaní nezákonnosti alebo neústavnosti volieb predsedu Košického samosprávneho kraja tak bolo

(i) či ide o úmyselné poškodenie sťažovateľa zo strany volebnej komisie, a teda o úmyselné porušenie volebných princípov (zákonných alebo ústavných) a o relevantnú volebnú vadu, alebo

(ii) či ide o nedbanlivostné pochybenie volebnej komisie, pri ktorom vzhľadom na jeho charakter a čo sa intenzity týka vzniká pochybnosť o tom, či voľby a ich výsledky boli prejavom skutočnej vôle voličov, alebo

(iii) či išlo o ľudskú chybu, ktorú nemožno vzhľadom na jej charakter a čo sa týka intenzity ani len nazvať relevantnou volebnou vadou.

17.2 Z ústavnému súdu oznámených relevantných rozhodnutí orgánov verejnej moci konajúcich na základe trestného oznámenia sťažovateľa (súvisiaceho s voľbami predsedu Košického samosprávneho kraja v obci Zemplínska široká) vyplýva (pozri II. časť uznesenia, body 4 až 6), že predsedníčka okrskovej volebnej komisie v obci Zemplínska Široká pre voľby do orgánov samosprávnych krajov v roku 2017 porušila povinnosť uvedenú v ustanovení § 31 ods. 1 volebného zákona tým, že po podpísaní oboch rovnopisov zápisnice o priebehu a výsledku hlasovania vo volebnom okrsku č. 1 nevyhlásila výsledky hlasovania, v dôsledku čoho nebolo zistené, že v zápisnici pri zapisovaní výsledkov získaných platných hlasov jednotlivým kandidátom došlo k posunu a k nesprávnemu priradeniu počtu získaných hlasov niektorých kandidátov, čím 88 platných hlasov, ktoré získal vo voľbách sťažovateľ ako kandidát na predsedu Košického samosprávneho kraja, bolo pripísaných Karolovi Patakymu, kandidátovi s poradovým číslom 6, čím takto svojím konaním sťažila plnenie úloh štátnej správy, čím sa dopustila priestupku.

17.3 Túto chybu nemožno označiť ako úmyselnú manipuláciu s výsledkami volieb v okrskovej volebnej komisii obce Zemplínska Široká, a teda nejde o úmyselnú volebnú vadu. Na mieste je vnímať túto volebnú vadu ako chybu z nedbanlivosti, resp. ľudskú chybu z nepozornosti pri priradovaní počtu získaných hlasov niektorých kandidátov.

17.4 Intenzita opísaného zlyhania (resp. volebnej vady) jedného člena jednej okrskovej volebnej komisie v jednej obci (Zemplínska Široká) v rámci samosprávneho kraja

podľa ústavného súdu jednoznačne nedosahuje taký stupeň protizákonnosti, ktorá by bola schopná spochybniť celkové výsledky volieb predsedu Košického samosprávneho kraja a ktorá by bola vzhľadom na celkový rozdiel v hlasoch (celkový rozdiel v platných hlasoch pre sťažovateľa a pre úspešného kandidáta Ing. Rastislava Trnku je aj po zarátaní uvedených 88 hlasov pre sťažovateľa 787) čo i len teoreticky schopná vyvolávať pochybnosť o tom, či celkové voľby predsedu Košického samosprávneho kraja a ich výsledky (t. j. v celom samosprávnom kraji) sú prejavom skutočnej vôle voličov.

17.5 Opísané pochybenie okrskovej volebnej komisie pri sčítavaní platných hlasov pre jednotlivých kandidátov vo volebnom okrsku 1 obce Zemplínska Široká nie je spôsobilé založiť nezákonnosť či neústavnosť volieb predsedu Košického samosprávneho kraja, keďže uvedených 88 hlasov v prospech sťažovateľa nič nemení na konečnom výsledku volieb predsedu Košického samosprávneho kraja a nemení víťaza volieb predsedu Košického samosprávneho kraja. Platnosť volieb alebo voľby kandidáta môže spôsobiť len také závažné porušenie zákona o voľbách, ktoré už spochybňuje výsledky volieb a ktoré odôvodnene vyvoláva pochybnosť o tom, či voľby a ich výsledky sú prejavom skutočnej vôle voličov (PL. ÚS 68/2014), čo v tomto prípade najmä vzhľadom na charakter opísanej chyby jednej členky okrskovej volebnej komisie v obci Zemplínska Široká a na celkový rozdiel medzi platnými hlasmi odovzdanými pre úspešného kandidáta Ing. Rastislava Trnku a pre sťažovateľa (rozdiel 875 hlasov) nastať nemohlo.

K namietanému možnému výskytu volebných väd v ostatných volebných okrskoch volebného obvodu č. 7 v Košickom kraji

18. Ústavný súd sa však musel vysporiadať s otázkou, či vzhľadom na argumentáciu sťažovateľa a dôkazy ním predložené nepripadá do úvahy potenciálny výskyt obdobnej nedbanlivostnej (alebo úmyselnej) vady aj v iných volebných okrskoch a potenciálny nárast pôvodne nezarátaných hlasov v prospech sťažovateľa.

18.1 V úvode ústavný súd poukazuje na svoju ustálenú judikatúru, v zmysle ktorej funkcia ústavného súdu v rámci prieskumu ústavnosti a zákonnosti volieb nemôže byť vykladaná tak extenzívne, že by v konečnom dôsledku jeho činnosť mala nahradzovať,

prípadne doplňovať činnosť na to povolaných volebných či iných orgánov, a to dokonca v tom smere, že iba na základe špekulatívne formulovaných námietok bude ústavný súd podrobne rekonštruovať celý volebný proces (PL. ÚS 3/2010, z najnovšej judikatúry PL. ÚS 43/2018 alebo PL. ÚS 22/2017).

18.2 V konaní o volebných veciach sa neuplatňuje vyhľadávacia zásada, ktorá je jednou z vedúcich zásad trestného konania (PL. ÚS 52/2011, z najnovšej judikatúry PL. ÚS 3/2018).

18.3 Rovnako ústavný súd už judikoval, že v konaní vo volebných veciach nie je „vyšetrovacím orgánom“, ktorý zisťuje (môže zisťovať) skutkový stav metódami a spôsobmi charakteristickými pre prácu orgánov činných v trestnom konaní. Jeho úlohou je predovšetkým zväziť hodnovernosť a preukázateľnosť tvrdení sťažovateľa v kontexte s ďalšími konkrétnymi okolnosťami posudzovanej veci a na tom základe rozhodnúť, či vykoná vo veci ďalšie dokazovanie, alebo vyvodí v predmetnej veci právne závery len na základe tvrdení predložených účastníkmi konania (PL. US 66/2011, PL. ÚS 3/2015, z najnovšej judikatúry PL. ÚS 3/2018).

18.4 Aplikujúc uvedené, ústavný súd vo veci sťažovateľa dospel k týmto záverom:

18.5 Sťažovateľ vo svojej sťažnosti žiadnymi relevantnými dôkazmi nespochybnil ústavnosť a zákonnosť volieb či výsledku volieb v akomkoľvek inom volebnom okrsku okrem volebného okrsku Zemplínska Široká. Sťažovateľove úvahy týkajúce sa možného nezapočítania ním nešpecifikovaného počtu hlasov odovzdaných v prospech sťažovateľa v ostatných volebných okrskoch vo volebnom obvode č. 7, Košický kraj, sa pohybujú v rovine domnienok a úvah.

18.6 Pokiaľ sťažovateľ uvádza hypotézu, že vzhľadom na pochybenia vo volebnom okrsku Zemplínska Široká existuje potenciál, že aj v ostatných volebných okrskoch volebného obvodu č. 7, Košický kraj, by mohlo dôjsť k nesprávnemu spočítaniu hlasov, ústavný súd poukazuje na to, že ide o generalizáciu zo strany sťažovateľa, ktorá opomína autonómnosť každej volebnej okrskovej komisie zloženej z ľudí, jedincov, ktorí konajú vždy samostatne podľa svojich schopností a vedomostí v tej-ktorej volebnej komisii.

Pochybenie jedného človeka či ľudí v jednej volebnej komisii v konkrétnom volebnom okrsku nemá (nemôže mať) žiaden vplyv na konanie a činnosť iných volebných komisií v iných volebných okrskoch. Výnimkou by mohla byť azda situácia, keď ide o štrukturálny (napr. technický) problém vychádzajúci z externého prostredia a ovplyvňujúci vzhľadom na svoju povahu všetky volebné komisie vo všetkých volebných okrskoch bez rozdielu a bez ohľadu na ľudský faktor [napr. chyby na hlasovacích lístkoch dodaných všetkým volebným okrskom v rovnakej (ne)kvalite a pod.]. Sťažovateľove námietky sa však takéhoto štrukturálneho problému absolútne netýkali, ale nepodložene spochybňovali ľudský faktor v jednotlivých samostatne a oddelene pôsobiacich volebných komisiách.

18.7 Navyše, sám sťažovateľ upozornil ústavný súd a prílohami doložil, že vo všetkých obciach a volebných okrskoch v okolí volebného okrsku Zemplínska Široká sťažovateľ ako kandidát voľby vyhral, získal podstatnú časť platných hlasov oprávnených voličov. Sťažovateľ teda nielenže nespochybnil výsledky volieb v okolitých volebných okrskoch, ale v týchto demonštruje, že získal značné množstvo hlasov (napr. Sliepkovce 49,25 %, Palín 62,63 %, Senné 50,42 % atď.), a preto nie je možné, aby vo volebnom okrsku Zemplínska Široká nezískal žiaden hlas.

18.8 V sťažnosti sťažovateľ neuvádza žiadne dôkazy a ani netvrdí, že by mal vedomosť napríklad o tom, že v akejkolvek volebnej komisii by došlo k manipulovaniu s hlasovacími lístkami s cieľom ich zneplatnenia, že by niekto iný ako volič zneplatnil, teda sfaľšoval volebný lístok, a dopustil by sa tak volebného deliktu.

18.9 Takýto záver nevyplýva ani z rozhodnutí orgánov činných v trestnom konaní konajúcich na základe sťažovateľovho trestného oznámenia a ani z rozhodnutí správnych orgánov, ktoré boli dosiaľ v danej veci vydané a ktorými ústavný súd disponuje (pozri II. časť uznesenia, body 4 až 6).

18.10 K sťažovateľovej analýze neplatných hlasov v Košickom samosprávnom kraji ústavný súd odkazuje, že vo voľbách do orgánov samosprávnych krajov v roku 2013 bolo v Košickom kraji pre voľbu predsedu samosprávneho kraja v prvom kole neplatných 11 072 hlasov (110 890 odovzdaných obálok – 99 818 platných hlasovacích lístkov odovzdaných

pre voľby predsedu = 11 072 neplatných hlasovacích lístkov; definitívne výsledky volieb 2013 sú dostupné na internete: http://volby.statistics.sk/osk/osk2013/VUC/Tabulka2_sk.html).

18.11 Aj vo voľbách v roku 2013 bol počet neplatných hlasov v Košickom kraji oproti ostatným krajom niekde až viacnásobne vyšší (počet neplatných hlasov pre voľbu predsedu v jednotlivých krajoch vo voľbách 2013: Bratislavský kraj – 2 455 neplatných hlasov; Trnavský kraj – 3 710 neplatných hlasov; Trenčiansky kraj – 4 479 neplatných hlasov; Nitriansky kraj – 4 145 neplatných hlasov; Žilinský kraj – 4 767 neplatných hlasov; Banskobystrický kraj – 7 145 neplatných hlasov; Prešovský kraj – 10 277 neplatných hlasov).

18.12 Sťažovateľ sa tohto faktu vo svojej argumentácii nedotkol a ani neuvádzal, či v roku 2013 prebehlo trestné konanie pre uvedený počet vyše 11 000 neplatných hlasov v Košickom kraji. Každopádne uvedené voľby predsedu Košického samosprávneho kraja neboli podrobené prieskumu zo strany ústavného súdu, keďže žiaden z kandidátov na predsedu Košického samosprávneho kraja nenapadol zákonnosť a ústavnosť volieb predsedu Košického samosprávneho kraja v roku 2013.

18.13 Odpoveď na sťažovateľovu otázku týkajúcu sa vysvetlenia vyššieho počtu neplatných hlasov v Košickom kraji vo voľbách predsedu Košického samosprávneho kraja v roku 2017 by bolo potrebné vzhľadom na dlhodobý trend vyššieho počtu neplatných hlasov vo voľbách v Košickom kraji oproti iným krajom hľadať u politológov a sociológov vyhodnocujúcich volebné výsledky a ich príčiny, a nie na pôde ústavného súdu.

18.14 Ústavný súd tak vzhľadom na dosiaľ uvedené skutočnosti a právne závery k nim vyslovené dospel k jednoznačnému hodnoteniu, že ústavný súd nedisponoval takými relevantnými dôkazmi, ktoré by vzbudzovali dôvodné pochybnosti o výskyte volebných vád v ostatných volebných okrskoch vo volebnom obvode č. 7, Košický kraj, keď by bolo potrebné zo strany ústavného súdu preveriť výsledky volieb aj v okrskoch, v ktorých sťažovateľ nielenže „neosvedčil“ problematickosť volieb, ale naopak, poukazuje na to, že v týchto získal značné množstvo voličských hlasov.

Záver

19. Sťažnosť sa týkala jedného z najvýznamnejších demokratických procesov, ktoré môžu v spoločnosti prebiehať, a to volieb do orgánov samosprávneho kraja, na základe ktorých boli zvolení reprezentanti voličov a nadobudnutá právna istota tak týchto zvolených reprezentantov, ale najmä voličov a obyvateľov daného vyššieho územného celku.

19.1 Ústavný súd na základe zhodnoteného skutkového stavu a vykonaného dokazovania ustálil, že v rámci volieb predsedu Košického samosprávneho kraja konaných 4. novembra 2017 nedošlo k volebným vadám odôvodňujúcim neústavnosť alebo nezákonnosť volieb predsedu Košického samosprávneho kraja konaných 4. novembra 2017.

19.2 Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené vo výroku tohto uznesenia.

19.3 Podľa § 36 ods. 1 zákona o ústavnom súde trovy konania pred ústavným súdom, ktoré vzniknú účastníkovi konania, uhrádza účastník konania zo svojho. Vzhľadom na neúspešnosť sťažovateľa v tomto konaní a neovplyvnenie právnej pozície odporcu, čo sa týka jeho zvolenia za predsedu Košického samosprávneho kraja, ústavný súd nepriznal žiadnemu z účastníkov úhradu trov konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 6. februára 2019